

RĂVAȘUL

REVISTĂ CULTURALĂ ILUSTRATĂ

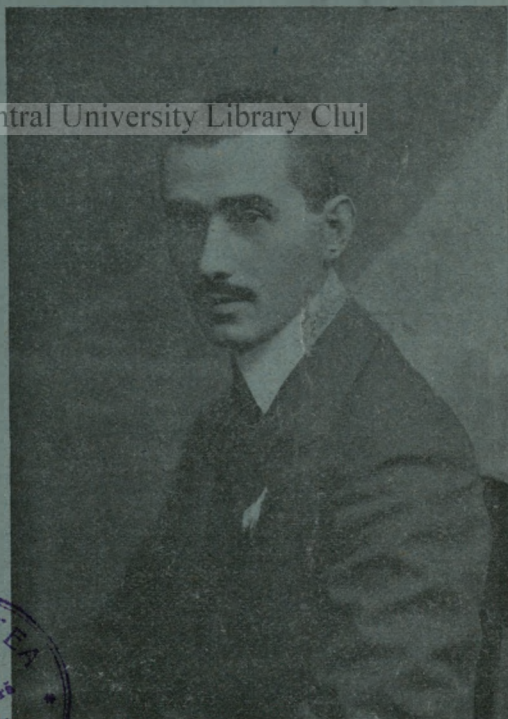
Apare lunar sub direcțiunea unui Comitet.

Intemeietorul revistei: Dr. Elie Dăianu.

Cuprinsul Nr. II.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- Z. PĂCLIȘAN: Monahismul la Români.
- EPISCOPIA FELEACULUI: Un nou document
- POESII POPORALE.
- UN PREOT ORT.: Scrisoare din Bucovina.
- D. A. GLADU; Crestături medicale.
- PEREGRINUS: Pe urmele lui Nicodim.
- E. BIANU: Omul faptelor. Trad.
- A. P.: Adunarea învățătorilor, Cronică. — Cărți-Reviste-Ziare.

Aurel Vlaicu.

Prețul abonamentului: Pe an 10 cor.
In străinătate 12 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) str. Jókai 6.

Grijii!

Săpunul Schiecht e veritabil
numai dacă e provăzut eu

: numele :

= Schiecht =

: și eu marea Cerbului :

Ori ce soiu de tipărituri eu
gustă luerate, și eu prețuri
foarte moderate, rog coman-
dați să pre mulțămire la:

Tipografia „Carmen” Petru P. Barițiu în Cluj—Kolozsvár.

Ferencz József-ut Nr. 58.

Telephone 756.

Telephone 756.

Anunț.

În orașul Verespatak (Roșia de Munte) în comitatul Albei de jos (Alsófehér m.) se vinde o apothecă, cu drept real, a căreia circulațiune e de 12—16.000 coroane.

Informațiune mai exactă dă **Francisc Madan**, locuitor în Nagybánya (comitatul Szatmár).

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.
Petru P. Barițiu.

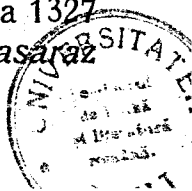
Adresa: Cluj, Jókai u. 6.
Abonamentul pe 1 an 10 cor.
» pe o jumătate de an 5 cor.

Intemeietorul revistei:
Dr. E. Dăianu.

Monahismul la Români.

Întemeierea primelor mănăstiri și introducerea monahismului la Români se întâmplă într'o epocă interesantă din multe puncte de vedere, într'o epocă de lupte îndărătnice purtate pentru asigurarea independenței vieții românești din principatul tinăr încă al Basarabilor, pentru apărarea plaiurilor românești față de lacomia puterii vecine ungurești conduse de regii mândri din familia Anjoueștilor. Și e interesantă epoca aceasta mai ales pentru istoricul bisericesc.

Tradiții vechi din timpuri, cari nu se pot determina bine, ci se gâcesc mai mult, ne legau de hierarchia bulgară cu un trecut măreț de glorie acum stânsă; interese de ordin politic ne îndreptau spre Constantinopolul grecesc, care începuse a lua avânt chiar în timpurile acestea, spre Constantinopolul din care au venit — mai târziu — atâtea nefericiri asupra vieții noastre naționale. Papii dela Roma răzămași pe devotamentul regilor unguri, pe destoinicia diferitelor orduri călugărești, voiau să ne atragă spre celalalt centru bisericesc, de care eram legați prin originea, limba și întreagă ființa noastră și a cărei credință am mărturisit-o înainte cu câteva veacuri. Călugării latini făceau în părțile noastre o propagandă vie și papa Ioan XXII scria la 1327 principelui muntean „*dilecto filio, nobili viro Basaraz*

Voyvodae“ numindu-l *princeps devotus catholicus* și îndemnându-l să sprijinească opera de convertire la catolicism. Clemente VI îl credea pe Alexandru Basarab convertit împreună cu mai mulți boieri. Soția acestui voevod, Clara, era o catolică bună — trimisese daruri bogate la Roma — și însușirile acestea i-le-au moștenit și celea doue fete ale ei, una maritată după *Sracimir*, țarul bulgar, ear cealaltă după regele sârb *Vucașin*. Fiul lui Alexandru, Vlaicu, care-i urmasa pe tron întărește prin diploma din 25 Noembrie 1369 drepturile acordate catolicilor de „*Alexander pater noster charissimus*“. La 1376 se întemeiază episcopia Severinului, căreia i-s-au supus și cei din Valahia, cari își căpătară la 1382 o episcopie proprie la Argeș. În Moldova încă se părea, că catolicismul va face progrese mai mari. Lațco Vodă trimite în 1370 doi călugări minoriți, ca să aducă la cunoștință sfântului Părinte, că e gata să treagă cu toți supușii săi la catolicism. Deja în anul următor Lațco înființază episcopia catolică a Siretului, față de care arăta o deosebită dragoste mama celor doi frați, ambii voievozi ai noului principat, Petru Mușat și Roman, înzăstrându-o cu o donațiune frumoasă. Alexandru cel Bun, a cărui întâie soție, Margareta, o rudă a vecinului rege polon, era catolică, deși ortodox, arăta silit poate mai mult de împrejurările politice și familiare, multă bunavoință catolicismului. Afară de biserica zidită la Baia, după moartea Margaretăi, întemeiază o nouă episcopie catolică, după unii, la Roman, după alții, tot la Baia.

Pe lângă tot sprijinul căpătat dela vechii voievozi și pe lângă toată însuflețirea călugărilor propovăduitori, catolicismul nu ne-a cucerit. Invingerea a fost a Constantinopolului, care ne-a supus hierarchicește și a vecinilor de peste Dunăre, cari ne-au sptăpânit culturalicește.

În epoca aceasta a luptelor, cari se purtau pentru cucerirea noastră, lupte în cari nu-se auzia zângănit de

arme și nu se vedea țîșnirea sîngelui cald, în epoca aceasta, când propaganda catolică era mai energică, se înființază primele mănăstiri pe pămîntul stăpînit de Români. Intemeietorul lor a fost călugărul sârb *Nicodim* — sfântul Nicodim, cum îl numesc unii — alungat pe plaiurile noastre de spaima Turcilor. Nicodim întemeiază în Valahia mănăstirea Vodița, sub Vlaicu Vodă, ear mai târziu Tismana (1364—72). Tot el trece munții în Ungaria — ba se zice, că ar fi călătorit pînă la Buda — și întemeiază la Silvaș mănăstirea *Prislopului*. Cucernicul călugăr se stinge după o viață lungă și rodnică a doua zi de Crăciunul anului 1406 lăsînd o mulțime de ucenici în stare să-i continue opera. Din Muntenia viața monahală străbate curînd și în celalalt principat. Ucenici de-ai lui Nicodim sau alții veniți la noi, aduși de aceleași împrejurări, trec în Moldova și întemeiază sub Petru Mușat mănăstirea Neamțului. Numărul acestor locașuri liniștite de închinare se mărește. În Muntenia Mircea întemeiază mănăstirile Cozia și Cotmeana, Radu cel Frumos mănăstirea Tânganului, frații Craiovești Bistrița, ear Radu cel Mare mănăstirea Dealului; în Moldova Alexandru cel Bun întemeiază Bistrița și Moldavița — tot pe timpul acesta e întemeietă și Pobrata, — dela Ștefan cel Mare avem Putna, Humorul și Voronețul, dela Lăpușneanul Slatina, ear Petrul Schiopul întemeiază Galata devenită azi temniță pentru soldați. Astfel întinderea monahismului în celea doue principate ia proporții uriașe. La noi, dincoace de munți, numărul mănăstirilor vechi a fost mai mic. Afară de cea dela Prislop cunoaștem foarte puține cu oare care însemnătate. Astfel sunt mănăstirea din Peri (Maramurăș), mănăstirea Vadului, Feleacului, Geoajului și Bălgradului, tot atâtea scaune episcopești de-o durată mai lungă sau mai scurtă.

Călugării din mănăstirile acestea, mai ales din celea de dincolo au fost la început mare parte sârbi și bulgari,

cari trăind altă viaţă mai cucernică, mai aşezată şi mai fără prihană decât aceea pe care-o aflăm mai târziu în mănăstirile noastre, continuă activitatea literară dezvoltată la sudul Dunărei şi întreruptă în urma cuceritoarelor năvăliri turceşti. Vechile manuscrise slave aduse din mănăstirile sârbeşti şi bulgare, cari cuprindeau traduceri de cărţi religioase şi bisericeşti, se reproduceau la noi în copii nenumărate. Lucrări originale, afară de cele câteva însemnări istorice scrise, fireşte, în sfânta limba slavonă, însemnări începute în mănăstirea Neamţului sau în Bistriţa lui Alexandru cel Bun, continuate în ctitoria lui Ştefan cel mare, Putna, în Pobrata, în Slatina lui Lăpusneanul şi Galata lui Petru Schiopul şi afară de cronicile scurte alui Macarie, a ucenicului său Eftimie, care a ajuns pe-o clipă episcop al Românilor din Ardeal, la Prislop, şi alui Isaia călugăr la Slatina, ear mai târziu episcop de Roman, nu prea avem.

După cum vedem aceasta era o cultură seacă, lipsită de avânt, o cultură care nu avea nici o influinţă asupra poporului în mijlocul căruia se desvolta. Secole întregi din mănăstirile noastre româneşti — româneşti numai fiindcă se aflau pe pământ românesc şi erau întemeiate şi înzăstrate cu averi mari de Domnii români — n-a eşit nici un şir scris româneşte. Şi lucrul acesta nu se schimbă nici mai târziu, la începutul veacului al XVI, când pe timpul lui Radu cel mare călugărul sârb Macarie aduce la noi meşteşugul tipariului învăţat probabil în Veneţia. Cărţile tipărite în tipografia aceasta, cea dintâiu pe pământ românesc, sunt la început timp de 130 de ani toate slave. Fiorii unui ideal de înălţare naţională n-a putut încălzi şi n'a putut da farmec vieţii vechilor călugări simpli, adăpostiţi în mănăstirile ţărilor române.

O viaţă deci potolită, închinată meditaţiilor, postului şi rugăciunilor izbăvitoare, muncii migăloase şi fără urmări deosebite a copierii vechilor manuscrise, lecturii

cărţilor de teologie simplă, de filozofie naivă, de legende şi povestiri dulcege cari dacă nu folosiau, nici nu stricau, era viaţa călugărilor noştri, De aceea trec veacuri de-a rândul fără ca mănăstirile să se poată impune, fără ca să-şi poată câştiga un rost în dezvoltarea vieţii noastre naţionale.

* * *

În veacul al XVII-lea începe o epocă nouă în viaţa mănăstirilor româneşti, o epocă cu care nu ne putem mândri. Influenţa tot mai pronunţată în Grecilor în viaţa politică a celor doue principate atinge şi mănăstirile, cari se împart de-aci înainte în mănăstiri închinat şi mănăstiri slobode. Epoca închinărilor începe cu suirea pe tron alui Radu Mihnea, un domn grecizat, care şi-a petrecut tinereţele între călugării greci la mănăstirea Ivirului şi în Veneţia. În mănăstirile închinat egumenii erau greci şi greci erau şi călugării mai ales în mănăstirile celea noue. Obiceiul închinării la o întindere înspăimântătoare încât celea mai însemnate şi mai bogate din mănăstirile înzăstrate cu averi mari din partea ctitorilor şi din partea altor Domni şi boieri cu tragere de inimă faţă de celea sfinte, erau în mâinile Grecilor. Erau închinat, spune un scriitor român, mai mult de 75 de mănăstiri din Muntenia şi Moldova cu 560 moşii mari cari constituiau a cincea parte din Ţara românească. Lăsate în grija egumenilor hrăpăreţi şi lacomi, locuite de călugări cari nu aveau nici cel mai mic simţ de demnitate şi a căror ideal unic era traiul bun, fără griji şi năcazuri, mănăstirile acestea decad repede devenind cuiburi de fărădelegi şi o mare primejdie pentru neamul nostru scoţind în tot anul din ţară sume colosale de bani în interesul unui popor străin.

Mănăstirile slobode încă erau copleşite de greci, de cari pe lângă toate rescoalele şi opreliştile aspre ale unora dintre voivozi, nu s'au putut mântui până târziu

în pragul zilelor noastre, încât un scriitor străin de pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea ne spune, că mănăstirile Moldovei sunt toate pline de străini și mai nici una nu are în fruntea ei un moldovean. Pe lângă cutropirea grecească în mănăstirile slobode stăpânia o destrăbălare extraordinară. Mihaiu Viteazul, Miron Barnovschi, ear mai târziu Constantin Mavrocordat, făcură încercări de-a reforma temeinic viața călugărească, dar fără succes.

Personalul acestor mănăstiri consta din oameni simpli, ignoranți, cari mulți nu cunoștiau nici cetitul și scrisul. Astfel și în epoca aceasta, care se întinde dela începutul veacului al XVII-lea până în timpurile mai noue, înșămătatea mănăstirilor pentru desvoltarea noastră națională e nulă. Abia se pot aminti câțiva călugări cu știință de carte, cu pricepere în meșteșugul scrisului, dela cari ni-a rămas vre-o operă mai mult sau mai puțin înșămnată. Astfel sunt: *Moxalie*, care la îndemnul lui Teofil episcopul Râmnicului scrie Cronograful cunoscut și traduce *Pravila* tipărită la 1640 în Govora; *Silvestru* tâlmăcitorul din rusește a Evangheliei cu învățătură apărute la 1642; grecul *Melchisedec*, egumenul mănăstirei Uspenia din Câmpulung; *Antim Ivireanul*, care a aprins pe-o clipă lumina culturei la Snagov. Urme de oare care activitate literară mai mult străină aflăm la Biserici apoi în mănăstirile în cari străbătuse cătră sfârșitul veacului al XVIII-lea mișcările de reformă ale rusului Paisie Velicovschi și mai ales la Putna unde a trăit și muncit *Vartolomeiu Măzăreanu*, autorul frumosului discurs panegiric scris pentru pomenirea lui Ștefan cel Mare.

Viața călugărească din mănăstirile românești de dincoace se desfășură liniștit, chiar prea liniștit, fără nici o legătură cu desvoltarea neamului și cu durerile lui. Abia se amintesc unele mănăstiri mici, cari împărtășiau cantorilor învățăturile necesare oficiului lor. Incolo e

aceeași viață simplă petrecută în post și rugăciune și numai clopotele cari înfiorau cu glasul lor de metal liniștea tainică a satelor revărsate la poala poenii amintiau creștinilor că între zidurile bătrâne se adăpostesc vieți omenești.

Unirea cu Roma, care, oricât ar desprețui-o neînțelegătorii rosturilor și destinelor noastre, a fost unul dintre celea mai importante acte în trecutul poporului românesc de pretutindeni, formează începutul unui period de cea mai curată glorie în dezvoltarea monahismului la noi. Mănăstirea unită a Blajului, opera aceluia vlădică românesc de un eroism antic și de-o statornicie de mucenic în luptele sale pentru biserică și neam, care a fost Inocentiu Micu Klein, a adăpostit în cuprinsul său călugări harnici, călugări cu pregătire științifică câștigată în institutele vestite ale catolicilor, care le-a făcut posibilă dezvoltarea unei activități necunoscute până aci.

Glasul acestor modești călugărași a străbătut ca un fior sfânt toată întinderea neamului ducând pe aripile lui un nou crez național, noue ideale, cari ne-au deșteptat din letargia seculară. Durere numai, că epoca aceasta a durat abia un veac și viața călugărească din Blaj a apus.

Astăzi un alt vlădică românesc vrea să reînvie timpurile trecute realizând astfel dorința părinților primului nostru conciliu provincial. În curând vechea mănăstire a Prislopului, care a adăpostit înainte de asta cu trei veacuri și mai bine pe Ioan, Ioan dela Prislop, cu care începe șirul arhierilor din episcopia Bălgradului, azi metropolia Blajului — se va trezi earăși la viață.

De altfel programul de muncă al călugărilor români uniți cu biserica dreptcredincioasă a Romei l-a stabilit pentru toate timpurile Inocentiu Klein în petiția adresată împăratului-rege Carol III la anul 1731, în care cerea încuviințarea întemeierii mănăstirii sf. Treimi

din noua sa reşedinţă, Blaj: conducerea misiunilor sacre în mijlocul credincioşilor; apărarea învăţăturilor Dumnezeşti contra atacurilor fiilor rătăciţi; întemeierea şi conducerea şcolilor; instruirea poporului şi în sfârşit ca prin puterea cuvântului şi-a vieţii neprihănite să-i adune pe toţi la sânul de mamă a sfintei biserici.

Z. Pâclişan.

EPISCOPIA FELEACULUI

— Un nou document dela 1782. —

Suntem în poziţie a publica acest nou document referitor la episcopia Feleacului.

Excellentissime Domine Liber Baro Gubernator Regie, Excelsum item Gubernium Regium Domini Domini ac Patroni Gratosissimi.

Gratosam Excellentiae vestrae, Excelsique Gubernii Regii ordinationem Die 9-a Aprilis anni currentis sub numero 2104 circa uberius dilucidandum negotium Dumitru Todor inter incolam, et emeritum cantorem Felekiensem, ac arendatorem Samuelem Kecskeméti subversam emanatum humillime accepimus veneratione. Ad quam his in sequentibus demissam substernimus Excellentiae Vestrae excelsoque Gubernio Regio reflexionem: Nos ratione possessionis Felek nec urbarialem nec aliam quampiam habere conscriptionem, verum inventa sunt nunc recenter apud popam quendam Felekiensem triplicis ordinis litteralia instrumenta in pergamento subpendente huius civitatis Claudiopolis e magistratu eotum huiate emanatae, ex quibus patet residentiam olim in Felek habuisse episcopum Felekiensem ac ibidem fundum cum hortis ac aliis adpertenentiis iure haereditario possedissee, patet id etiam quod post mortem dicti episcopi Valachalis vidua ipsius Anna eundem fundum cum universis adpertenentiis vendiderit; patet 3-o quod ex eodem fundo successores episcopi Valachalis Danchyo vocati in possessionibus Röd et Kapus eotum residenti exsoluti fuerint; patet denique 4-o quod anno 1595 Ieremiam presbyterum plebanum Felekiensem ac providos

Matheum et Petrum Pap filios quondam Joannis, fili dudum Danchyo episcopi Valachalis, suborta magistratus eorum huius taliter deliberaverit, ut fundum illum semper presbyteri ex eodem sanguine descendentes possideant, ac saeculares ex eodem familia cohaeredes personae exolvantur ac consequenter, fundus iste abinde pro fundo Ecclesiae habeatur prout haec, omnia ex abvolutis isthic, ac successive habito usu restituendis praecitatis documentis uberius dignabitur Excellentia Vestra Excelsumque Gubernium Regium gratiose perspicere, sed utrum fundus ille ipsissimus ist quem Dumitru Todor inhabitat? dubium est, nam ea est traditio inter Felekienses nonnullos quod ubi modernus Popa Ilie residet, ille fuisset fundus episcopalis, quod si verum est, episcopum illum in angusto fundo residisse oportuit, quae dum Excellentiae Vestrae Excelsoque Gubernio humillime referimus, iugi veneratione constanter perseveramus.

Excellentiae Vestrae Excelsique Gubernio Regio humillimi servi Sigismundus Nagy de Radnafája iudex primarius cum magistratu et Antonius Csüdör ord. not.

3149/782. Relatio magistratus Claudiopolis circa dilucidationem negotii / Dumitru Todor inter emeritum cantorem et arendatorem Samuelem Kecskeméti vertentis.

Poesii populare.

Doamne la inima mea
Este-un râu şi-o fântănea
Fântăna-i năcaz de moarte
Râul mi-le spală toate.

Bădiţo sprâncene negre
Te-aşi iubl şi nu mi crede,
Că tu crezi în multe părţi
Şi ţi's dragi câte le vezi
De-ai crede numa'ntr-o parte
Te-aşi iubi până la moarte

Cine a stârnit oftatul
Ierte-i Domnul păcatul
Că omul dacă oftează
Sufletul şi-l uşurează.

Iarba creşte boii pască
Badiţu-mi chică creaţă
Chica lui toată inele
Gura-i fagur de miere,
Chica-i din fir în fir
Gura-i de trandafir

Scrisoare din Bucovina.

— Un preot ortodox în Bucovina către un preot unit din Ardeal —

IV.

Despărțirea diecesei. — Catastrul național. — Corupția în administrația comunală din Cernăuț. — Contele Bellegarde.

Scumpe și venerabile în Christos fratele E drept, că a trecut anul, decând nu Ți-am mai scris. Dar știi singur din experiență, că turma cuvântătoare înainte de toate știe cere să-i jertfești tot timpul pentru păstorie, și dacă te mai ocupi puțin cu scrisul, iată, că te trezești, că n'ai timp nici măcar să scrii unui vechiu prieten. Deci iartă-mă! Pentru viitor voiu căuta, să fiu mai puțin neglijent.

Deci ad rem!

La noi în Bucovina, ar fi foarte bine, dacă n'am avea Rusneci și Jidani. Cei dintâi sunt întru pretențiile lor obraznici peste măsură, iar ceilalți ne jăfuesc până la piele. Că o separare totală de Rusneci este o cerință neapărată, o înțeleg acuma și cei mai mulți Români și o și cer cu insistență. Așa deputatul *Dr. Aurel Onciul* a și publicat în revista »*Wahrheit*« un proiect relativ la despărțirea archidiecesei. În cele următoare voiu să-Ți comunic pe scurt acel proiect și să'l apreciez totodată. Eată'l:

Organele bisericii Bucovinene să fie: a) Archiepiscopul, b) Consistoriul arhiepiscopal și c) congresul bisericesc.

Membrii consistoriului ar avea să fie următorii: a) Archiepiscopul, b) doi Episcopi, unul român, și unul rutean, și c) consilierii consistoriali, al căror numer se va fixa mai târziu, și anume se vor sistemisa câte pe câte posturi române și rutene. În ședințe plenare va debata acest consistoriu asupra chestiunilor comune întregii archidiecese. Ce privește însă chestiunile naționale, asupra acestora se va delibera în secții separate ale consistoriului, și anume în una romnească și una ruteană. Fiecare secție se va forma din un episcop ca president și din jumătatea consilierilor îndreptățiți la vot.

Congresul bisericesc se va forma din a) Archiepiscopul ca president, b) din cei doi episcopi ca locoțiitori în presidiu și c) din opt deputați clerici și douezeci de deputați laici aleși de credincioșii ortodoxi. Durata funcțiunii acestor deputați să fie șase ani. În competența acestui congres cade: 1. *Legislațiunea bisericească* privitoare la constituția bisericii,

activitatea consistoriului, organizarea păstoriei sufleteşti, întocmirea parohiilor, dotarea funcţionarilor şi servitorilor bisericeşti, remunerarea pentru funcţiunile stolare, precum şi regularea celorlalte biruri pentru scopuri spirituale, procurarea mijloacelor pentru zidiri bisericeşti şi priveghiarea asupra institutelor bisericeşti de binefacere. 2. Fixarea preliminarului şi examinarea socotelor relative la *fondul religios*. 3. Controla asupra celorlalte *averi bisericeşti*. 4. Propuneri privitoare la *poziţia juridică publică* a credincioşilor ortodoxi faţă de celelalte confesiuni şi în fine 5. Propunerea pentru *ocuparea scaunului* arhiepiscopal, precum şi a locurilor celor doi episcopi şi ale celorlalţi consilieri consistoriali.

Avea bisericească, şi anume fondul religios să rămână mai departe sub administrarea statului, numai fundaţiunile cele curat bisericeşti să se administreze de organele bisericeşti.

Proiectul Domnului *Onciul* are mult pentru sine, dară cu greu se va putea realiza. Înainte de toate dacă şi la aparenţă s'ar face o despărţire a diecesei, totuşi despărţirea aceasta n'ar fi o despărţire reală, deoarece Românii ar avea prea multe puncte de atingere cu Rutenii, așa mai cu seamă în şedinţele consistoriului plenar şi în cele ale congresului bisericesc. Dacă e vorba de o despărţire a bisericii bucovinene, atunci despărţirea să meargă până într'acolo, încât să se formeze două dieceze cu totul separate, cari să n'aibă nimic de lucru întreolaltă, afară doar în chestiuni curat spirituale. Şi o astfel de despărţire s'ar putea face prin dimiterea Rutenilor din sinul archidiecesei Bucovinene, așa că ei să formeze o nouă dieceză cu un episcop în frunte şi cu un consistoriu separat, ear episcopul rutean să fie sufragă al arhiepiscopului românesc. Rutenii nu trebuie să aibă teamă, că biserica românească va exercita oareşicare influenţă asupra bisericilor lor. La acest fel de despărţire înceată ori şi ce posibilitate de influenţare. Vedem doar, că şi biserica Dalmatină stă sub arhiepiscopul Cernăuţan având în frunte doi episcopi. Şi măcarcă cei doi episcopi sunt sufragani ai arhiepiscopului Cernăuţan, totuşi cel din urmă nu se mestecă de loc în afacerile interne ale bisericii Dalmatine. Tot așa ar sta treaba şi cu noua biserică ruteană din Bucovina. Cu bună seamă, că biserica românească nu va voi să aibă ceva nici în clin nici în mână cu Rusnecii, şi ei ar putea să-şi facă în diecesa lor ori şi ce voesc. Nouă însă, Românilor, ni-ar fi dată posibilitatea să ne dezvoltăm în toată privinţa, căci am avea atunci o biserică *românească*, iar nu ca acum »*eine k. k. griechisch-orientalische Kirche*«.

Şi această despărţire ar fi cu atât mai mult de dorit, cu cât noi Românii în cei din urmă zece ani am făcut un progres etnic destul

de frumos. Pe când numărarea populației din anul 1900 a adus un număr de capete mult mai mare pentru Ruteni, decât pentru Români, acum în anul 1910 *catastrul național* arată superioritatea numerică a Românilor din Bucovina. Iată cum: pentru alegerile viitoare în dieta Bucovinei s'a alcătuit un *catastru*, în care s'a introdus toți cei îndreptățiți la votare. În acest *catastru* s'au introdus alegătorii împărțiți fiind în secții după naționalitate. De toți sunt în Bucovina 180.414 alegători cu dreptul de votare, iar icoana *catastrului* se prezintă astfel:

Români	66.569
Ruteni	64.673
Nemți	39.492
Poloni	9.680

Așa dară *majoritatea relativă* este pe partea Românilor. Conștiința națională veghiază acum destul de ager, încât nu s'a putut acumina face »statistică«, precum se făcuse în anul 1900. Acesta este progres foarte îmbucurător, care ne dă nădejde, că în viitor vom spori și ne vom întări încă și mai mult.

Când vei fi cetit aceste date statistice, venerabile părinte și frate, cu bună seamă vei exclama plin de pismă: »Ah ce țară fericită! Nici pui de *Caiafă* nu se află în ea! Stăi puțin! Nu ne pismul așa de curând! Nu ne lipsesc nici nouă fii lui Israel, numai trebuie să știi, unde să-i cauți. Adă-ți numai aminte de cuvinte s. ap. Paul la 1 Cor. VII, 19: *Circumcisio nihil est et praeputium nihil est*« și aplică această vorbă la Nemți și apoi bucură-te! Crede-mă, venerabile părinte și frate, că aproape 30.000 din acei alegători Nemți, urmași ai lui Hermann și ai Thusneldei, odrasle ale lui Alarich, fii ai lui Theoderich și ai Theodelindei, sunt »*ex circumcisione*« și au venit direct din Canaan! Halal de »*Germanen mosaischer Konfession!*«

Dară sermaneale lufte au pățit și ele cam o rușine nu tocmai mică. Un inginer, cu numele *Woitechowski*, bun creștin-social, care se află în serviciul orașului Cernăuț, vine într'o bună dimineață în biroul primarului și-i spune: »Domnule primar! la sama! D-ta zezi pe un vulcan! Aerul în primărie este foarte gros! Trebuie deschis fereștile!« Și după aceea îi arată primarului câteva epistole private, din cari se putea vedea, ce ticăloșii se întâmplă în administrația comunală total jidovită. *Woitechowski* i-a dovedit pe palmă primarului, că sunt în consiliul comunal și în corpul funcționarilor orășenești unii domni, cari fac »*Geschäfturi*« splendide, anume prin aceea, că dacă se escrie în Cernăuț vre-o ofertă, ca să se anunțe antreprenori la lucru, atunci nu capătă lucrul acel antreprenor, care oferă cel mai ieftin, ci acel antreprenor, care dă anumitelor persoane *provizia* cea mai mare, ca

să capete lucrul. Se înțelege că oferentul caută apoi la lucru să-și scoată înapoi paralele cheltuite pentru *provisie* și aceasta totul merge pe spatele bietului cetățean, acuma, când este aici o scumpetă nemai auzită și când birurile orașenești s'au suit la o înălțime enormă! Primarul, în loc să cerceteze afacerea cu deamănuntul, a adus-o la disbatere în consiliul comunal. Caiefele în frunte cu marele *Straucher*, au sărit ca fripte și l'au pârât pe Woitechowski pentru calumniare. Efectul acestui pas nesocotit a fost o revoltă a întregii burgesimi din Cernăuți. S'au ținut sumedenie de adunări, vizitate de mii și mii de alegători, s'au făcut ovațiuni entusiaste lui Woitechowski, conducturi de torțe și multe alte onoruri pentru curajul său, deoarece a cutezat cu mână energică să salveze orașul de un bankrott rușinos. Consilierii comunali creștini unul după altul depun mandatele, așa că peste scurt consiliul comunal nu va mai fi în stare să lucreze și guvernul va trebui să'l disoalve și să trimită un gerent guvernial, care să facă rânduiala în administrația comunală a noului Ierusalim. Dumnezeu știe, ce lucruri frumoase va mai găsi cel gerent în afacerile comunale! Acuma este timpul cel mai potrivit, ca toți creștinii să meargă mână în mână la viitoarele alegeri și să scoată odată pentru totdeauna toate Caiefele din consiliul comunal. Și aceasta ar fi ușor posibil, deoarece dacă s'ar uni toți creștinii, ar avea majoritate absolută, încât fiii lui Israil cu tot »Ciwalt*-ul n'ar putea isbuti nimic; aceasta ar fi mântuirea noastră și totodată cea mai bună lecție pentru obrăznicia acelor lipitori, cari au năvălit încoace din toată lumea și aduc acum țara la ruină.

Nu pot retăcea și o veste destul de tristă, o pierdere mare pentru noi Români. Conte *Bellegarde* a depus mandatul său de deputat în dieta imperială! Sprijinul mare, de care se bucură luftele la guvernul nostru, i-a paralizat lui *Bellegarde* toată activitatea cea atât de salutară pentru țăranul român dela munte. Pe lângă aceasta s'au mai lăcomit și unii »naționaliști« la deputăția din districtul Câmpulungului și de aceea l'au început a săpa pe Conte, mergând așa de departe, încât au răspândit și faime calumnioase cu privire la viața morală a acestui bărbat curat ca o lumină. Așa chiar unii »Români« au dat mână de ajutor Caiefelor, ca să-l depărteze pe *Bellegarde*. Dar amarnic se înșală cu toții, căci *Bellegarde* nu se va duce! Nu-l vor lăsa muntenii lui! Ei au declarat în Nr. 3 al »Revistei politice«, care a început să apară în Suceava, că pe Conte îl vor alege iarăși, chiar contra voinței sale, iar dacă nu va primi alegerea și va depune mandatul după alegere, iarăși îl vor realege și-l vor sili să rămână în mijlocul lor! Doamne, Doamne! Un străin a putut să fure inimile unui întreg popor, iar fiii acestui popor nu știu cum să se poarte, ca să

câștige atâta dragoste, ca acest străin! Și el o merită cum nimene n'a meritat-o, căci el iubește poporul românesc par'că ar fi sânge din sângele său! El este avut și jertfește sume enorme numai ca să sprijinească țărănul român și să-l scape din mâinile cămătarilor, cari ar dori să-l vadă prăjindu-se pe jaratec. Un om scump, un nebun pentru Christos!

Mi-am recorit acum inima, cum zice Bucovineanul, și grăbesc să aduc la fine această scrisoare, care și așa s'a lungit prea tare. Dar vezi, așa-i omul! Îi place să întindă vorba, când știe, că este cine să-l asculte. Dorind ca neamul nostru Românesc să sporească și să se desvoalte mai departe pentru un viitor bun și norocos, rog să se pogoare harul lui Dumnezeu asupra Sântiei Tale și a noastră tuturor și să ne deie putere la muncă pentru neamul, ai cărui fii suntem.

Un preot ortox Român din Bucovina.

Crestături medicale.

— Insemnătatea popularizării — Popularizatori și Savanți. — »Doctorul de casă« —
« Medici și clienți ». —

Popularizarea științelor este de cea mai mare însemnătate pentru propășirea culturală a maselor unui popor. Științele în vestmintele în care ies ele din laboratoarele savanților vorbesc numai unei părți foarte mici a unui popor, numai așa zișilor specialiști, iar pentru ceilalți pentru profani rămân pe veci neaccesibile de cumva nu se va afla măiestrul, care să prefacă stilul rece cu miros de laborator, limba greoaie și predarea seacă într'o formă atrăgătoare, expunere ușoară și într'un limbajiu înțeles și de cei mai neumblați în labirintul științelor. Putem zice, că dacă este greu ca cu o îndărătnicie crudă să aduni dată lângă dată, să observi nouă și nouă fenomene, pe aceste să le aduci în concordanță cu vechi legi și fenomene să observi mișcarea intramoleculară a atomilor și din aceste să-ți clădești încet și dibuind legile și adevărurile tale științifice, e tot atât de greu ca din răceala operelor de știință să faci operă, cari să nu fie cetite cu greutate, cari să distragă și să și învețe tot de odată. Sunt puțini acei dăruiți cu darul de a populariza științele, dar aceia sunt mai iubiți, trăiesc mai viu în conștiința maselor, decât înșiși Savanții, și meritele lor apropie și completează meritele acestora.

Ar fi de prisos să mai spunem, că ce pond mare se pune pe popularizarea științelor la alte popoare, când venind în atingere cu fii aceloră, numai decât ne izbește multilateralitatea cunoștințelor lor, care rezultă din multe izvoare ce le stau la dispoziție să le consulteze. Combinațiunile pământului ce s'a analizat în laboratoarele chimice, mersul incurcat și constant al astrelor, principiile speculative metafizice, principiile pendante de igienă, toate sunt popularizate la alții. Nu e locul aici să dezvoltăm cauzele cari ne'au și ne împiedecă să ne validăm pe acest teren, numai una o amintim aici, care este dintre cele mai însemnate: anume lipsa de însuflețire, care rezultă din împrejurarea, că simțul nostru național încă nu e dezvoltat de ajuns apoi că n'avem un ideal comun spre care să țintim cu mijloace premeditate și în fine, că prea suntem expuși multor curente, care ne turbură armonia vieții noastre naționale.

Din când în când se ivește și la noi câte o carte de popularizare de apariția căreia trebuie se ne bucurăm și valoarea căreia, dacă este bună, se dublează prin împrejurarea, că nu este numai o carte, a cărei lipsă o simțim care umple un gol, ci este și un dulce sol al unei noue vieți, mai bune mai pline de entuziasm.

Intre cărțile aceste a amintit revista noastră cartea D-lui Dimitrie Negru »Cum ne naștem, cum trăim și cum murim?« iar acum avem fericirea să mai notăm încă două cărți, cari prin valoarea lor intrinsecă merită tot sprijinul și toate laudele. *Doctorul de casă* al D-lui Doctor Vasile Bianu și *Medici și clienți* a profesorului universitar din Catania G. B. Ughetti, în traducerea D-lui Dr. H. Kaufman.

Doctorul de casă sau »Dicționarul Sănătății« al D-lui Dr. Bianu, este o carte românească fără păreche până acum, neexagerând lucrul de loc. Este un op, care a costat îndelungată muncă autorului, și o consultare vastă a multor opere medicale și din domeniul chimiei precum și a altor științe și experiențe științifice. Ca rezultat al acestei încordate munci a rezultat un op constător din 808 fețe care cuprinde în sine toate cunoștințele ce trebuie să le aibă un om, care ține la el, la sănătatea, și la dezvoltarea minții lui. În acest dicționar găsim anatomie descriptivă, farmacognozie, bacterologie, noțiuni de chirurgie, igienă cu privire la îmbrăcăminte, la locuințe, igienă generală preventivă a etăților și profesiunilor, igienă curativă, apoi a simțurilor etc. etc. cu un cuvânt un oin între ori și ce fel de împrejurări s'ar afla, va afla un bun prieten și consultator în acest »Doctor«. Cartea aceasta în cadrele în care este lucrată, mulțamește și pretensiunile unui specialist.

Dacă am sta cu din adins să aflăm ceva scădere în ea apoi desigur că vom aminti neegalitatea în tractarea deosebitelor puncte,

aceasta însă nu detrage nimic din valoarea cărţii de oarece nu vom găsi un singur cuvânt, care să nu fie destul de bine pus în lumină, destul de bine tălmăcit încât să-l înţelegă ori şi care. Apoi la descrierea morburilor se pune în tot locul şi tratamentul pe care trebuie să-l urmeze bolnavul. Noi nu suntem de părerea aceasta, deoarece cei mai mulţi dintre bolnavi vrând să-şi cruţe paralele nu se vor adresa medicului, ci vor cerca ei înşişi să se cureze după reţetele ce se dau în cărţile de popularizare, şi în 99 de cazuri din o sută de sigur că nu numai nu-şi vor tămădui morbul, ci şi-l vor mai şi agrava, iar a doua cauză pentru care nu aprobăm descrierea tratamentelor, este să creştem *analfabeţi* medicali, dacă mi-se primeşte espresiunea aceasta cu cari numai un medic ştie cât năcaz are, căci va ţine morţiş la cele câte va buchi că le-a prins de cine ştie unde şi înpotriva acestui fel de client se plânge bătrânul Ughetti în cartea sa. —

Aţi îmbrăca amarul experienţelor din o viaţă întreagă apoi a exprima cele mai fine subtilităţi ştiinţifice într'o formă aşa de atrăgătoare uşoară şi plină de umor cum o face profesorul Ughetti în cartea sa »*Medici şi Clienţi*« desigur este un mare lucru, şi tradează o mare dibăcie în mânărea condeiului — Scrierea aceasta, care e precedată de o prefaţă scrisă de vestitul stilist şi profesor de nervi Paolo Mantegazza răposat astăvară, cuprinde amintirile şi experienţele ce şi le-a câştigat un medic cu întinsă praxă, şi cunoştinţa de oameni. Cu o rară pătrundere psihologică sunt prinse »Caractere de medici şi de clienţi«, dintre cei dintâi zugrăveşte vre-o câteva tipuri, ca: medicul şarlatan, pe cel diletant uşuratec sau politicos, pe cel optimist şi pe cel pesimist, pe cel devotat prea mult şi pe cel indiferent peste măsură, dintre toţi acestia apoteozează pe medicul modest şi tăcut, indulgent faţă de toţi, cari pe lângă meseria lui i-şi mai petrece vremea la gura sobei în contemplaţi asupra naturei şi în meditaţi. Descrie apoi multele mizerii şi bucurii, ce le are un medic dela clienţii săi: ofensele ce rebue să sufere atât dela bolnavi, cât şi dela aparţinătorii familiilor lor apoi neîncrederea ce o au faţă de el, micile neajunsuri materiale etc. Şi toate acestea le ceteşti aşa de uşor, încât desigur vei face caşi Mantegazza, care zice în prefaţă, că n'a putut să lase cartea din mână până n'a sorbit-o toată. Cine va ceti cartea aceasta va recunoaşte câte nedreptăţi li se fac sărmanilor medici, cari sunt adevăraţi mucenici, iar dacă va fi medic va câştiga multe cunoştinţe cari li sunt neîncunjurat de lipsă — În capitolul ultim al cărţii autorul are un foarte avântat articol despre »*Artişti şi Literaţi*«, în care arată, că un medic poate să fie şi bun medic şi artist, numai atâta restrânge noţiunea cuvântului artist, că zice că un medic nici odată nu poate fi pictor, nu pentru că

n'ar fi capabil să fie, sau din cauza marelui contrast dintre pictură și medicină ci simplu pentru că pictura pretinde mult, timp multă migăleală, de ce un medic nu poate dispune. Dintre medici cari au cultivat și artele frumoase cităm pe Cusco, care a fost un mare chirurg dar și un mare componist, care a dat scenei mai multe opere comice. Cazalis apoi, care scrie supt pseudonimul Sahor este considerat de unul dintre cei mai buni poeți, apoi Littré, autorul cunoscutului Dicționar al limbii franceze, și bunul traducător al lui Dante în limba franceză veche. —

Dintre prozatori amintește pe Mantegazza, cu stilul lui superb și atrăgător din Fiziologia iubirii și alte opere ale lui.

În ceea ce privește traducerea trebuie să spunem, că nu este destul de bună, se vede, că traducătorul nu și-a însușit destul de bine limba românească.

Med. D. A. Gladu.

Pe urmele lui Nicodim.

BCU Cluj — Note de drum — Library Cluj

II.

Eșim de la sfânta liturgie plini de evlavie, ce inspiră aceste ziduri, ca o moștenire dintr'alte veacuri depărtate, și când ne vedem afară, în marginea pădurei, în bataia soarelui, lângă șopotitorul isvor, un simțemânt de dulceață sufletească ne umple întreagă ființa.

Caut să-mi ajut fantasia pentru a-mi face o închipuire cum va fi fost pe aici, pe vremuri, când aveam călugări la mănăstire, și când în preajma acestei biserițe era o ceată de duhovnici luminați, căutând să se facă vrednici de înalta lor chemare pe pământ. Un dor nedumerit de a ști mai multe despre ei, despre împrejurările în care au trăit, și de a găsi vre-o urmă nouă despre ființa lor pe aici, mă mână să umblu, să caut, să alerg prin toate ungheturile ținutului, în mijlocul căruia este așezat acest cuib de pace.

Primesc cu plăcere invitarea ce ne face unul dintre simpaticii căsăni, de a eși în preumblare, ca să facem o revistă în jur.

Ne pornim spre miazăzi, pe o potecă, ce duce prin fânațe, spre satul învecinat: Tuștea. Pe aici abia acum încep a cosi. Ierburile sunt mari și pline de flori. E o plăcere să treci pe aceasta cărare, moale, ca un covor oriental. Din ce ne suim mai însus pe costișul

domol orizontul ni-se lărgeste, și biserica rămâne tot mai departe, în vale, albă și strălucitoare în soare, ca și o lebedă culcată pe iarbă.

Dar eată-ne pe culmea cea dintâiu, unde ne salută vârfurile Retezatului. Părăsim poteca, ce se continuă în jos de vale, și o luăm la stânga, țepis prin pădure în sus, pe o grea dar scurtă cărărușe. Ajungem găfâind în sus, dar osteneala ni-se răsplătește din belșug. Priveliștea ce ni-se deschide e largă și încântătoare. Vedem toată Valea Hațegului. Un șes lung și larg împrejmit din toate părțile de gardul puternic al munților. În fața noastră spre miazăzi stăpânește, ca un rege uriaș pe tronul seu colosal: *Retezatul*, cu piscurile lui ciunturuge. La poalele lui, pe sub coastele albastre se văd sate, resfirate prin pomet, iar mai în jos, pe șesul larg, ni-se arată, cam unde ar fi *Grădiștea*, vechea *Sarmisegetusă*, centrul acelei lumi daco-romane, care era pe aici înaintea cu 1800 ani. Preste șesul acesta mănos, încărcat acum cu dese clăi de grâu, pe unde vor fi trecut de atâtea ori, în sus și în jos, oștirile împăratului Traian, trece acum, paralel cu drumul de țeară, o linie de drum de fer, care face legătura Ardealului cu Bănatul până la Caransebeș. E o Țeară à parte ținutul acesta, ce-l cuprindem acum într'o ochire. Aci e câmpie roditoare, aci sunt coline cu pomet și vii, aci se ridică, largi și înalți, munții cei adevărați, cu fiere sălbatice prin codrii lor de brad, cari despart acest ținut al Hațegului de Țeara Jiului, spre sud, — de Bănat spre vest, și de Ardealul propriu, spre est. Din spre miază-noapte se deschide priveliște mai ușor, în jos spre Mureșul, la care năzuiesc toate apele acestui pământ istoric.

Tolănit la trupina unui stejar bătrân mă uit, ca pierdut, peste acest larg *circus maximus* al naturei, și mă pierd în pribegia gândului. Câte lupte s'au dat de 2000 de ani pe aceasta arenă. Cum va fi sunat și resunat întreg cuprinsul văii, când s'au dat cele dintâiu ciocniri, pe viață și pe moarte, între *Daci* și între *Romani*, între barbarii crânceni și sumeți, și între hotărâții pioniri ai Romei cuceritoare! Și după ce s'au împrăștiat rămășițele Dacilor, prin toate ascunzișurile Munților, până sus pe la Meria, unde s'au păstrat poate mai vie viața dacică, cum se va fi desfășurat viața comercială și administrativă, politică, a Romanilor, tocmai aci în inima *Daciei felix!* Câtă forță, câtă putere se va fi dezvoltat de imperiul universal, ca să pecetluască pentru totdeauna supunerea Dacilor, și să-și întroneze împărăția sa fără de capăt.

Cine știe, câte popoare barbare vor fi trecut, câteva veacuri în urmă, pe aceleași drumuri pardosite de Romani, cari au făcut alătura cu pământul mândra *Ulpia Traiana*. Și după aceea, ce lupte se vor fi dat pe aici cu Turcii și cu Tatarii, în atâtea rânduri. N'a rămas scutită

aceasta țeară nici de luptele religioase. Reformațiunea și-a găsit aci, pat cald, chiar și între Români, mai mult ca ori unde, și urmele ei se văd și se simt până în ziua de astăzi. De luptele frățești ale ortodoxiei răsăritene cu unirea Romei străbune..., nici nu mai vorbesc, că urmele ei s'au scris cu foc și cu fum pe chiar zidurile mănăstirei.

Ori cum Țara Hațegului pare o câmpie de luptă neconținută prin veacuri. Aci s'a întâlnit Roma Cesarilor cu barbaria Dacilor, aci Roma cultă cu Mahomedanismul fanatic, aci Roma Papilor cu Ortodoxia Răsăritului, ca și cu Protestantismul Apusului, aci a fost *bellum omnium* în contra Romei și ai Romei fii. Și câte ruine, câte pustiiuri au rămas pe urma acestor hărțueli neconținute, din care abia ni-s'au păstrat nește resturi neînțelese de noi, și nește locașuri, cum e și mănăstirea Prislopului, neprețuite de noi.

Ferită din drumul oștilor, la o parte din calea apelor, și a vânturilor, și a tuturor curenților, câte vor fi trecut peste aceste cuprinsuri stă ascunsă, ca o straje de la margini, aceasta mănăstire, care fără să fie văzută, ar putea ușor să vadă, prin oamenii sei, ori ce mișcare și ori ce curent s'ar fi pornind în cuprinsurile ținutului, așa cât poziția ei din toate punctele de privire trebuie socotită norocoasă.

Treziți din aceste reflexii de visători ne continuăm drumul.

Înaintând pe marginea unei păduri mari de stăjar, care marchează începutul unor hotare străine, ce nu se mai țin de hotarele Slivașului mergem tot mai însus, și tot mai aproape de mănăstire, așa cât o privim chiar de deasupra ei. De aci priveliștea ni-se lărgește spre valea Mureșului, și ne-am desfăta mult în privirea depărtatelor zări, aici în aerul curat și în liniștea absolută a culmilor luminoase, dacă o ploaie neașteptată nu ne-ar sili să facem întoarsă cărarea ce am luat prin pădure, ca și prin codrul nepătruns al vremilor trecute.

* * *

Când am sosit »acasă« ne-au sosit și oaspeți. Așa merge pe aici de când e aci Vlădica: nu-i zi fără oaspeți, și încă mai mulți deodată. Fostau câte 25 și 30 la masă. Ear într'o zi abia au încăput la 2 mese lungi. Semn de o parte de ospitalitatea stăpânului și popularitatea — în bun sens — de care se bucură; dar semn și de dorul cu care se așteaptă învierea vieții de la mănăstire și de interesul viu cu care este întâmpinată ideea restaurării cinului călugăresc la Prislop. Numai drumurile de s'ar mai îndrepta, că atunci de sigur și mai mulți vor veni. Este nădejde și pentru asta, pentrucă într'o zi sosit'a dela centrul comitatului însuși vicecomitele, însoțit de o ceată de bărbați ai administrației, anume ca să cunoască drumul și să vadă

cum s'ar putea face mai bun. — Să speră, nu fără temei, că se va crol un drum nou, mai ușor și mai scurt, pe la Tuștea, și atunci va fi cu mult mai accesibilă mănăstirea ori din care parte ar veni cineva.

Între oaspeții sosiți în prima zi era și o doamnă, o mamă a durerii. Pierduse în mod tragic, nu de mult, pe unul dintre fiii sei, un june frumos, isteț, talentat și mult promițător. S'a umplut toată Țeara Hațegului de durerea îndurerărilor părinți. Au trecut câteva luni dela tragica întâmplare și biata mamă nu se mai poate consola. Soțul ei, un bărbat oțelit, poartă cu resignațiune crucea durerii, și deși'l arde la suflet, cel puțin nu arată ori cui durerea, care i-a lăsat urme în întreagă înfătoșarea. Dar mama, biata mamă, care era așa de mândră de fiul seu, de odorul seu, nu'l poate uita nici un moment, O vorbă doue și revine la »el«; o vorbă două despre el și lacrimile ei îl cheamă și-l sărută... Rar am întâlnit o sarcină mai grea a durerii, ca în inima acestei femei. Și m'am gândit: Doamnă, să fie acum călugări aici, să fie vr'un bătrân înțelept, iertat, ca din cea lume, ce mângăiere ar putea să-i pregătească acestei femei . . . !

Am căutat și noi, cât am putut, să aducem la resignare creștinească acest suflet sbiciuit, dar vai cu puțin rezultat. Am pornit deci ear în preumblare cu toții, în jurul mănăstirii, ca să explorăm ținutul, să călcăm pe urmele bătrânilor călugări, cari vor fi viețuit pe aici. Ne-am dus pe vale în sus. Trecând din peatră în peatră; din bolovan în bolovan, pe sub umbroși arini și fagi, mergeam admirând variația schimbăcioasă a locurilor. Murmurul domol al apelor, în liniștea absolută, ce stăpânea, și în care graiurile și glasurile noastre resunau, ca prin nește vechi hale părăsite, cu echou îndelungat, — ne învăluia pe toți, și abia ne puteam da seamă de tăinicia frumseții, care la fie care pas se desfăcea tot mai originală.

De odată ne oprește un văjiit de șipot. Pe un scoc de brad cădea dela înălțime în vale o șuviță de apă cristalină, ca un duș de baie. Apa venia dintr'o deschizătură de stânci umede, invescute cu muschiu și acoperite cu tufiș.

Acolo-i »casa sfântului« — ne zise un călăuz, acum »vechiu« locuitor al mănăstirii. Acolo trebuie să mergem! Sfântul Nicodim acolo și-a făcut primul loc de adăpost înainte de a fi făcut mănăstirea cea veche.

Rămasărăm uimiți. Locul cu »casa sfântului« nu se părea de parte; dar era cu neputință să eși acolo. Stânci prăvălite, țepișe, păreți perpendiculari, să ridică înspăimântători, ca la o cetate inespugnabilă, încât nici vorbă de suiș. Remâne deci să încunjurăm, la reîntoarcere, pe deasupra dealului, din fața intrării bisericii, și să vedem peștera, numită »casa sfântului«.

După ce am văzut și »baia« improvisată în alvia văii, unde unii dintre călăuzii noștri se laudă a fi luat băi, des de dimineață, ne întorcem ear la mănăstire, și suim cu încunjur deasupra masivului de stâncă, care apără, ca un uriaș paravan, de toate viscocele și vânturile întreg așezământul mănăstirei. —

Partea aceasta, care e chiar proprietatea mănăstirei, e plantată cu braduleți și cu stejerei tineri și promite a deveni cu vreme o parte de toată frumseța: Când ajungi aci îți dai seamă, că ești la împreunarea alor două vâlcele, pe cari le desparte grueșul acesta stâncos, care apără cu trupul său mănăstirea de toate vifornițele. De aci duce o cărărușe îngustă, dar foarte prăpăstioasă în jos, care ca la 200—300 de metri se sfârșește brusc într'un părete de stâncă. Aci la stângă, în păretele cel mai înalt se deschide o poartă, la care trebuie să te urci, ca pe șea, la o înălțime ca de un metru, apoi ajungi într'o peșteră, largă ca o tindă, bine scutită din toate părțile. Ai putea așeza în ea un pat, o masă, cuptor etc., ca într'o cameră de locuit. E uscată din toate părțile, numai padimentul e umed. Asta e »casa sfântului«. Ea se lărgește din ce în ce; petrele din sus se tot sfarmă și cad, făcând tot mai largă boltitura ei. — De aci curge isvorul de apă, care se varsă în vale pe un scoc improvisat alcătuind o mică cascadă.

Aci trăia, după tradiție, Sfântul, iarna-vara, și nu eșea din peșteră numai odată în zi, la răsăritul soarelui, când înghenunchia și se ruga, înaintea peșterei, închinându-se către Răsărit. —

* * *

Cine să fi fost acest »sfânt« care și-a făcut lăcaș în creerii stâncilor și s'a vârat așa adânc în pomenirea oamenilor? Eată întrebarea care mi-s'a pus; ea m'a însoțit neconținut cât am stat, vreo 4 zile, în preajma acestui locaș de pace evlavioasă.

În seara zilei s'a întors din calea sa apostolică iubitul nostru amfitrion, Vlădica Lugojului și stăpânul mănăstirei; cu dânsul s'a întors vioiciunea și veselia aceea neseacă, care înfloresce neconținut în societatea Ilustrității Sale. Ne-a povestit ce a văzut, cum a umblat, pe la mănăstirea »Plosca-baia« — nomen et omen — am mai și închinat din cele vinuri ale mănăstirei, și ne-am muiat sufletul în rugăciuni, în mica bisericuță, dimineața și seara, dar »casa sfântului« și Sfântul nu-mi eșia din minte. Era ceva nou. —

Nu se vor uita curând serile plăcute, ce le petreceam în foișorul casei, în aerul recoros, în conversație familiară plăcută, ca și când am fi toți frați, »cu un suflet și o inimă«. Nu se vor mai uita glumele nevinovate ce se făceau cu »pictorul«, un tiner boheme din Budapesta,

care a fost frimis de comisia monumentelor țerii, ca să cerceteze însemnătatea vechei clădiri și a picturilor ei. El se ocupă și cu problema mașinei de sburat, și știa să ne reproducă fidel sunetul ce-l face fiecare sistem de aeroplan, pe care le-a văzut și auzit la meetin-gul din Pesta. Avea chiar însuși un sistem nou de mașină, care-și așteaptă Mecenatele pentru a fi pusă în praxă și în mișcare. Mai era pictorul nostru și un vânător mare; odată a pușcat un fasan tiner, de ne-a înfruptat pe toți cu câte o bucățiță; ear într'o seară auzind, că un urs s'ar fi zărit în apropiere, prin pădure, nu s'a mai putut odihni, și numai eată că nu-il »Unde-i pictorul, unde-i pictorul?« —

— S'a dus la Hațeg, pe jos, ca să se provadă cu: gloanțe de pușcă pentru a răpune ursul din pădure. Poate că a auzit și ursul despre hotărârea aceasta, poate că nu; destul ca nu s'a arătat în aretul pictorului. Cine știe poate se teme criminalul, că-l va pune să stee model... Destul, că am răs mult pe socoteala ursului din pădure, și pictorul nostru era mulțămît, că ne face petrecere.

Dar după momentele de distracție erau solemne clipele de recreație sufletească, ce le petreceam în biserica sftului Ion Bogoslovul. Dimineața slugea însuși Archiereul sfta liturgie, cu asistință de câte 2 preoți; și cantori erau tot preoți, și cântau din cele 2 strane, pe întrecute, de trâmura cupola vechiei biserici. Ear seara, când peste dealuri și peste văi se lăsau umbrele, și liniștea îmbrăca și mai mult tot jurul, se bătea toaca, se aprindeau luminările în biserică, și ne adunam unul câte unul în tăcere, ca niște umbre ușoare, și se începea slujba parac-lisului. Coboreau și cosașii de pe coaste, și muerile strângătoare de fân, și băețandri, cari erau prin prejur cu vitele, și veniau la biserică.

Era atâta dulceață în slujba aceasta vespertină, de nu se poate spune. Eram răpiți cu toții a cânta și a face ca și mai cu putere să răsbată rugăciunea noastră la isvorul milelor. La urmă înghenuncheam cu toții și Archiereul, singur, rostia cu glas trâmurător de emoție rugăciunea cătră preacurata Fecioară, »foliositoarea neamului omenesc«. Nicăiri, ca aici, n'am simțit fiorul dulce al acestei rugăciuni, așa de des rostită.

Și când eșiam din bisericuță, afară în aerul răcoros și vedeam pădurea poleită de răvârsarea arginție a lunii, mi-se părea că în vederea noastră răsare o lume apusă și cu ea renaștem și reîntinerim și noi, pe aici, pe urmele lui Nicodim.

Peregrinus.

Aforisme politice.

— De un deputat maghiar —

În politică așa de mult ne-am dedat cu banii falși, încât ni-se pare de a dreptul suspect omul, care are aur în pungă.

Herczeg Ferencz.

Omul faptelor.

De St. B. Stanton.

Adevărata „piatră a înțelepciunii” e: munca. Nu speranțele, ci mâinile ajută. Atunci ne întărim, când spiritul nostru tinde spre idealul muncii. Numai sub sarcina disciplinei creștem cum se cade, drept. Naia încărcată plutește mai sigur.

Pe când tândălim zile întregi, lumea așteaptă după noi. Suntem inconștii de întârzierea noastră, până ce o clipă a sorții nu ne aruncă înainte în linia de foc. Când apele să ridice la țarmul nostru înceată jocul schimbăcios al valurilor.

O colină din fața noastră e mai înaltă decât un munte din dosul nostru. Lucrurile amânate de pe o zi pe alta să grămădesc ca un nor și întunecă soarele. Ele aruncă umbră peste tot ce să ’ntâmplă într’acea, punând viața sub o anatema morală. Prima noastră faptă însă limpezește văzduhul. Poarta libertății noastre poate fi închisă cu un lăcăț mic; dar și mai mică e cheia ce’l deschide. Zelul așteaptă, numai până se trezește interesul. Lucrurile ne sunt moleste, până ce nu câștigă valoare pentru noi. Te ai sedus odată la primul pas, atunci te și câștigă. Chiar și în lumea morală ajung lucrurile în sfera de atracție reciprocă, numai dacă sunt destul de aproape. Toate căile conduc ori și unde, dacă le urmărim destul de departe; continuarea ori cărei cărți conduce prin literatura întreagă. Cercul nostru de activitate e determinat de raza cunoștinței noastre; interesul nostru ajunge numai până unde vedem o legătură cu viața noastră. Însămănătatea unui lucru atârnă dela interesul ce ni-l poate deștepta, cel mai bagatel lucru din sfera interesului nostru e cu mult mai important decât cele mai însemnate lucruri, care sunt afară de aceasta sferă.

Nime nu e nimic, decât cel ce se conzideră ca atare. Numai aprețierea noastră proprie ne pune margine, cel ce nu’ș trage gard, nu’l are. Numai cu perdelele lăsate ne găsim în întunec. Increderea și neîncrederea în sine însuși ne duc vrând-nevrând la ținta prevăzută de ele. Succesul e mai mult o chestiune de siguranță morală, decât de pricepere. Fiind geniul capricios, adesea nu produce nimic. Intrucât ne încredem în talentele noastre suntem sclavii lor, adevărata noastră putere zace în voința noastră.

Viața ne încearcă până la os. Soartea nu să lasă amăgită de o lucrare frumoasă. Momentul deciziv nu așteaptă până i-ți aduni forțele armaturei tale, ci te caută pe neașteptate, când te afli neînarmat.

Amănând săvârșirea unui lucru pe vremuri, când sperăm a fi mai bine pregătiți ni-se întâmplă de suntem siliți a-l săvârși în momentul celei mai mari neputințe.

Fiecare trebuie să atace viața acolo, unde 'l întâlnește și să lupte strașnic cu soarta, unde-l surprinde.

De ce te temi, trebuie să-l ataci. Te sparie numai dușmanul nevăzut, numai stând în colibă, auzi vântul șuierând. Sângele rece înlocuște adese curagiul, dezconziderarea vieții în multe cazuri are acelaș efect. Adevăratul curagiu constă însă în statornicia sufletului tare; valoarea și mărimea curajului stă în raport cu frica suprimată. Cei fără experiență și imbecili sunt totdeauna obraznici; eroizmul însă locuște numai în inimile simțitoare. Frica crește mai mult prin puterea fantaziei noastre decât prin grozăvenia înșăși a obiectului temut.

Puține rele supravețesc demascarea lor. Nici o groază nu e așa de mistuitoare, ca și groaza de necunoscut. Supărarea ne torturează numai când e fără rost. Căci ori ce determinare a rostului ei o reduce; ear găsindu-i motivul o alungăm. Dacă am reușit a analiza un lucru, ne-am scăpat de el. În clipa, în care exclamăm: ce grozav e! — numai e așa grozav.

Nu hotărăște: ce ne trebuie, ci cum întrebuițăm. Cei ce ne sunt superiori, nu li-s'a dat mai mult, ci au întrebuițat mai bine ce li-s'a dat. Talentul e o capacitate de a înrola în serviciul nostru puteri, ce sa află în sfera fiecăruia. Toate cele de lipsă pentru edificiul, ce voim a-l ridica, le aflăm în noi înșine. Nu suntem supuși întâmplării, ci impulsului propriu. Norocul vremilor rar își găsește omul, care să-l știe folosi.

Stând totdeauna gata ajungi mai de parte, decât așteptând împrejurări favorabile. O cale de scăpare nu trebuie așteptată, ci făcută. Mântuirea nu se sperează, ci se lucrează. Un om e cu atât mai important, cu cât el dă mai puțină importanță împrejurărilor.

Unica piedecă a dezvoltării noastre este îndestulirea cu noi înșine, ea singură ne ține departe de desăvârșire. Lauda adese descuragiază. Succesul adeseori devine pricina unui nesucces. Dacă învingând simțim în noi focul sacru, ne purtăm adese prea profan. Neizbutirea începutului ne potențează nizuința, și conduce la un desăvârșit, deși poate mai îndepărtat succes. Pe florile timpurii cade bruma mai întâiu. Monumentul de glorie devine adese mormântul geniului.

Cine nu îndrăznește a încerca imposibilul, nu va putea isprăvi nici posibilul. Căci o țintă finală nu există aici, ci tot ce câștigăm să culege din pas în pas pe drumul muncii. Ori ce țintă determinată înainte aduce călătoria noastră prea curund la popas. Nimenea nu

face fapte mari cu conştiinţă de mărimea lor; pentru că numai acela le face, căruia nu i-se par mari. De aceea în fondul fiecărei biruinţe rezidă un sentiment de insuficienţă. Crescându-ne nemulţumirea cu noi înşine e un semn mai mult al destoiniciei decât al micimei succesorilor noastre. Căci cunoştinţa micimii proprii este cel mai sigur semn al mărimii şi a şti, că nu ştii nimic este cea mai mare înţelepciune. Urcându-ne încet pe deal în sus, părem oamenilor din vale, că umblăm pe culmea înaltă. Flacăra idealurilor noastre de mai înainte este întunecată de soarele idealelor noastre nouă. Opera primă este detronată şi alungată de stăpânirea operei posteroare. Recitirea te duce la revocare. Noi ne renegăm ediţiunile anterioare.

Bărbaţii faptelor mari să deosebesc de ceilalţi mai ales prin aceea, că ei supraveţesc caderea lor şi învaţă din propriile greşeli. Cel datat a învinge, cade numai cu ultima suflare. Partea cea mai mare a superiorităţii noastre o datorim slăbiciunii rivalilor nostri. Cu niţel »mai mult« fi învingem pe toţi. Câţi biruitori nu au mărturisit, că duşmanul lor a părăsit terenul de luptă tocmai în clipa când el însuşi voia a să retrace. Evenimentele stau pe-o temelie foarte îngustă şi lumea totdeauna oarbeacă pe mucnea existenţei. Ţi stă mintea în loc când vezi, cum fatalitatea istorică în unele momente decizive stă pe ascuţişul cuţitului. Toate lucrurile depind de un fir de păr.

Indemânările noastre sunt ca neşte canale, cari conduc dela înălţimi apele recoritoare ale vieţii spre a ne roua zilele seci ale noastre. Acţiunile creatoare sunt rari, şi multă vreme trebuie să ne mulţumim a ne hrăni cu resturile bogăţii lor. Binocuvântarea rarelor momente creatoare ni-se dă, ca o moştenire a abilităţilor noastre. Tocmai rigiditatea vieţii exterioare prezintă mai mult scut şi mediu priincios pentru viaţa interioară. Cu cât e coaja mai groasă, cu atât circularea sucului e mai sigură. Omului cu cumpăt obicinuinţa îi este spre uşurare, nu spre greutate.

Lumea e o transacţiune. În natură nimic nu se validează în mod absolut, totul e o acţiune şi reacţiune. Forţele eterne urmăresc progresul pe calea acomodării. Chiar şi în lucrurile mici viaţa noastră trebuie să ţină seamă de resultanta acelor puteri a căror conflict ar fi pentru noi o distrugere. Numai cel neespert se împotrivesc trufaş, înţăleptul face concesii. În conformare zace succesul, în ascultare îndestulirea. Vorba e că noi nu putem cârmul soartea, ci ne putem accomoda. Natura ajută totdeauna, însă nici când nu slugăreşte. Pretutindeni indulgenţa aduce câştig.

Ce se întinde prea mult, să rupe. Cine are prea multă încredere în pământ aceluia nu îi înfloresc florile vieţii. Ori ce lucru ar trebui

să mai lase loc și pentru noi înșine. Nu e vrednic să facem un lucru dacă nu am fi în stare să-l facem mai târziu mai bine sau ceva mai bun. Fă puțin, dar bine; numai puterea juvenilă ne duce vesel înainte. Mărimea nu stă în aceia ce facem, ci în ceia ce suntem, nu în ezechitare, ci în capabilitate.

Vioitatea naturii provine din aceia, că e naturală. Cea mai bună recreare este a trăi așa încât de ea să nu avem lipsă. Oarele muncii binecuvântate recrează chiar așa de bine, ca și oarele odihnei. Partea cea mai mare a timpului ce-l câștigăm, o pierdem prin modul câștigării. Viața trebuie să lase intelectului loc, ca cugetele să poată avea aer și lumină. Odihna e ajutorul propriu al naturii. Ogoarele nu sunt leneșe, pentru că stau toată iarna fără rodire. Înțelepții au fost totdeauna bărbații unei bogate odihni.

Oarele sărbătorii nu sunt oare de nelucrare, ci oare fără program. Înțelepciunea Orientului a devenit pentru noi o marfă mai prețioasă decât țesăturile și aroamele lui. *A șede în tăcere, meditănd lângă râul lin al propriei vieți:* aceasta atitudine trebuie să o învețe și lumea Apusului. Mai bun e ceea ce se rotunzește de sine; n'are nici un rost a ne pripi desăvârșirea. Poemele timpurii au un gust pe care nu-l poate da o coacere grăbită. Nu tuturor li-se plinește vremea în același timp. Înainte de-a sosi vara noastră ni-se par oprite florile; și până nu ne vine secerișul grăunțele noastre sunt slabe. Dar mai curând ori mai târziu vine momentul când puterile inerte se pun în acțiune. Nimic nu ne poate denega ceva decât îndrăsneala. Ori ce greș e numai un succes întârziat; căci el trezește în noi o putere potrivită pentru un succes neașteptat. Nu ce cruțăm, ci ce dăruim constituie bogăția noastră lăuntrică. A noastră este moștenirea tuturor darurilor ce le facem. Munca nu e mai puțin prețioasă dacă în locul unui câștig momentan ne adaugă ceva la valoarea internă. În viață nu răsare sămănătura totdeauna unde o împrăștiem, așa încât nu știm că săcerăm ale noastre. Inspirația vine atunci când nu o mai căutăm. În improvizațiile noastre curge uneori un discursul pregătit, ci un râu de idei din adâncuri necunoscute.

Proba și valoarea fiecărui lucru este el însuși. E mai bine a face un lucru de dragul lui însuși, decât de dragul unui scop mai depărtat. Cunoșcând lipsele lumii, vom ști să aplicăm în ceasul potrivit bărbatul adevărat. Dacă cunoaștem numai ale noastre lipse, atunci în cel mai bun caz, suntem numai copii. *Mulți caută, și unul singur găsește; mulți așteaptă câte o faptă și unul singur o făptuește: acesta e »cel Mare«.*

Trad. E. Bianu.

Adunarea învăţătorilor din Archidieceza Blajului.

Intrunirea în fiecare an odată a învăţătorilor la locul acela unde se poartă destinele şi cărma şcoalelor noastre gr.-cat. de pe teritoriul diecezei, este un prilej de întărire sufletească şi oţălire a tuturor puterilor pentru acei membri ai »Reuniunii învăţătorilor din archidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş«, cari sunt esmişi ca delegaţi din partea singuraticelor despărţăminte. Pentrucă, deoparte convin unii cu alţii, chiar colegi de şcoală, rezolvându-şi astfel destule alte afaceri iar de altă parte pentrucă pot pune la cale, în conglăsuire multe afaceri ale şcolii noastre, mai ales afacerile ivite cu intrarea în viaţă a legii şcolare din 1907; apoi li-se mai dă ocazia a vorbi, ca oameni formaţi acum, cu foştii lor profesori de odinioară, şi mai ales având norocul, de a asculta cuvintele celui mai suprem inspector al şcoalelor la cari servesc, ale I. P. S. D. Metropolit, stăpânul înţălept al tuturor aşezămintelor noastre de cultură religioasă de pe cuprinsul acestei archidieceze.

Despre adunarea din acest an, care s'a ţinut în 30, 31 Octombrie şi 1 Novembre a. c., s'ar putea scrie cel mai de seamă raport din câte s'au scris vreodată, dela existenţa acestei reuniuni, pentrucă învăţătorii au ţinut a se presenta într'un număr neobicnuit de mare, aproape 100, au ţinut să tracteze chestiunile şcolii ca unii, cari simţesc cu adevărat lipsurile vieţii noastre, căutând a aduce hotărârile cele mai sănătoase, întru promovarea şcolii şi învăţământului nostru primar. —

Ţinuta bărbătească a învăţătorilor, cum şi nizuinţa şi iscusinţa de a motiva propunerile făcute în cele 3 şedinţe ale adunării, a făcut a se vorbi cu laudă despre ei, în cercurile mai înalte de acolo, iar prin neşovăirea în cele ce se ţin de datorinţele lor cătră neam au sădit nădejde de bine în inimile celor îngrijoraţi de curentul stricăciunii ce începe a băntul printre rândurile lor. — Şi cea mai bună dovadă despre aceasta este hotărârea firmă şi plină de mândrie şi însufleţirii de a crea în Blaj, o casă a învăţătorilor, menită a da creştere convenită şi ajutorinţă materială orfanilor de învăţător. —

Intruparea ideii orfelinatului acestuia se află abia în stadiul primului început şi ea va trăbul să preocupe încă mult mintea şi inima, învăţătorilor, până va ajunge a se cristaliza pe deplin. — Unanima hotărâre, cum şi însufleţirea dovedită sunt cele mai puternice garanţii

că idea trup se va face și atunci numărul institutelor noastre de mântuire va mai crește cu unul.

S'a vorbit în aceste 3 ședințe și despre *activitatea extrașcolară* a învățătorilor noștri, de care s'a vorbit limpede în adunarea de toamnă a desp. Cluj, și în timpul din urmă aproape în întreagă presa românească. Învățătorii au ținut de cuminte a cere dela opinia publică, că fiind ei în deplina cunoștință a datorințelor lor față de popor și purtând la inimă desvoltarea și înaintarea culturală și economică a lui, să nu li-se *impună* aceasta activitate, ci să li-se lase a se ocupa aceia cari pot, cu aceea ce pot, și acolo unde se poate, iar acolo, unde dâșii din cauze bine pricepute nu pot lucra, să fie înlocuiți cu alți intelectuali din neamul nostru, mai liberi și mai independenți. —

Un fel de prea mare îngreunare (I? Red.) a slujbei lor, au socotit împreunarea oficiului lor de învățător cu cel al cantorului, care răpindu-le o mare sumă de oare și astfel de multeori suferind instrucțiunea nu pot satisface mai ales organelor de controlă ale statului, cari pretind dela ei, a se dedica cu trup cu suflet numai oficiului de învățător. Invocând apoi și motive de altă natură, ca de ex. aceea că slujba de cantor are urmări primejdioase pentru învățători din punct de vedere igienic, apoi, că statul lor este micșorat, prin faptul că sunt socotiți alături cu cei mai de rând oameni, cari știind cânta în strană câteodată chiar mai bine și mai frumos decât învățătorul, micșorează acestuia cinstea înaintea poporului, mai departe, că cele mai multe neînțelegeri între preoți și învățători să nasc din aceasta împrejurare, învățătorii au hotărât a prezenta Preaveneratului Consistor archidiecezan, un memorandum, în care vor cere despărțirea acestor 2 officii unul de altul, și în scopul acesta au ales o comisiune de 6 membrii cu îndrumarea ca să redacteze acest memorandum, să'l subscrie și înainteze pe calea biroului central, — Preaveneratului Consistor. —

Acestea ar fi în liniamente foarte generale hotărârile adunării bine și frumos începute și încheiate, ce se datorește în locul prim tacticei prudente a noului președinte I. F. Negruțiu. A. P.

CRONICA

Pentru noua biserică din Cluj.

În zilele trecute epitropia bisericii din Cluj a primit dela administrațiunea centrală din Blaj, suma de 4192 cor. — rezultatul colectei făcute printre credincioșii archidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș. Firește

s'a primit cu mare mulţămintă acest dar adunat creştăreşte cu discul de pela cei buni credincioşi săraci. Dar nouă ne va fi permis a pune întrebarea: oare e în proporţie suma aceasta cu numărul satelor 1350? ori cu numărul preoţilor de 690? ori cu numărul suflelor de peste 420 000, după care nu se vine nici un filer pe suflet?!

În vederea scopului credem, că onoraţii preoţi vor folosi şi alte prilejuri viitoare pentru a ajuta o cauză, ca şi biserica din Cluj.

Relevăm pe acum, — şi până se va publica lista completă a contribuitorilor, — că s'au distins în colectă următoarele parohii cu sume de peste 20 cor. Galda (28'50), Feneşul săs. (51'30), Sân-Mărtinul de Câmpie (23'30), Tic (35), Căpâlna (20'40), Bucium (40), Mărgău (35'11), Zlagna (46'32), Sibiu (210'42), Pogăceana (30), Topliţa (48), Crăciunelul de jos (30), Blaj (20'36), Cut (21'40), Feiurd (88'80), Frata (25'50), Desmir (22'60), Secuieu (23), Fizeş (28'20), Şermaşul-mare (55), Cojocna (74'50), Alămor (23), Teuş (55), Topa deşartă (30), Ileni (24), Bogdana (20), Şeuşa Câmpiei (20), Gădălin (25), Petridul-m. (28'40), Lechinţa de Mureş (45), Milaş (24'60), Teaca (20), Mădăraş (22'60), Apahida (26'40), Tulgheş (20), Draşov (30) D. St. Martin (27'44), Ludoşul de Mureş (45'22), Berind (27), Doştat (120'26), Luna de Ar. (54), Bucium şeasa (145), Noul săsesc (23).

În diecesa *Orăzii-Mari*, colecta pentru biserica din Cluj se face chiar acum. Ilustratea Sa Episcopul dr. Demetriu Radu a dat sub nr. 3402 un circular larg în cauza aceasta, în care reproducând circularul Prea Ven. Consistor din Blaj, zice:

„Aducând noi aceste la cunoştinţa Fraţilor Voastre, totodată Vă rugăm în Domnul, ca în vederea scopului sfânt să urmaţi *cu tot zelul* dispoziţiunilor cuprinse în circularul citat, iar banii adunaţi, dimpreună cu *conspectul nominal* al piilor oferenţi să-i transpuneţi de-a dreptul oficiului administrativ al fundaţiunilor diecezane, până în 31 Dec. 1910...“

Astfel este întemeiată nădejde, că din diecesa Orăzii mari, deşi mai puţin estinsă, se va colecta o sumă mai însemnată. — Au mai binevoit a coniribui, în timpul din urmă (vezi nr. 9—10 al Răvaşului).

Nr. 624. Petru Morariu, Feneşul săs.	20 cor.
„ 625. Mateiu Andron, Invăţ. Apahida	5 „
„ 626. Elena Ceuşan, Cluj	10 „
„ 627. Emil Petran, par. în Almaşul mare, colecta dela „jocul miresii“, la nunta d-lui Iustin Poruţiu cu d-şoara Cornelia Pop, în Fildul de mijloc, suma de	125 cor.
	<u>160 cor.</u>

Dumnezeu răsplătească-le tuturor din harurile sale bogate!

— **Parastas pentru dr. Bunea.** Implinindu-se aniversarul trist al morții regretatului canonic învățat *dr. Augustin Bunea*, în biserica gr.-cat. din Cluj, se va celebra un parastas împreună cu panegiric, Duminecă în 4 Dec. n. la sfârșitul sfintei liturgii, la oarele 11 a. m. Va cânta corul bisericesc al tinerilor universitari români.

— **„Bărbați mari ai neamului.”** Sub aceasta numire a început să apară la Cernăuți, în favorul alumneului „Junimii” o serie de ilustrate, aducând portretele frunțașilor români de pretutindeni. S’au tipărit până acum aproape 20 ilustrate. Dintre ai noștri se dau portretele: Ales. Mocsonyi, Nic. Negruțiu, Ion Agârbiceanu și dr. Aug. Bunea; cest din urmă încadrat în doliu... Bună idee a avut dl I. E. Torouțiu, inițiatorul și conducătorul acestei modeste, dar sugestive acțiuni culturale, la care este a-se adresa orice cerere pentru astfel de cărți postale. (Cernăuți, str. Carolina 5).

— **Au fost distinși cu titlul de protopop on.:** dr. Ambr. Chețianu dir. gimn. Ioan F. Negruțiu, dir. preparandiei, Iacob Păpa, secret. metrop. și Iunius Brut Micu, protonotariul consistorial — toți din Blaj. Felicitărilor

— **Numele Vlaicu** sboară azi din gură ’n gură purtând gloria unui ardelean, care a inventat o mașină de sburat și s’a avântat cu ea în văzduh. Dăm portretul ingeniosului tiner și în nrul viitor vom publica o schiță ce ni-o trimite un fost coleg de școală al sburătorului.

— **Dr. Silviu Dragomir**, un tiner teolog, care cercetează istoria trecutului nostru mai ales isoarele slavice, a plecat la Moscva, pentru continuarea cercetărilor. Ne bucurăm de acest fapt, tocmai pentru că prețuim mult cercetările istorice și am dori să vedem cât mai mulți tineri pasionându-se de studiul istoriei, în locul ori căror altor pasiuni ignobile.

— **Hymen.** Atanasiu Pantea, teol. abs. și d-șoara Silvia Pop, fica preotului din Jucul de jos, — fidanțați.

— În 20 Nov. s’a celebrat cununia tinerului cleric Iustin Poruțiu, din Desmir, cu Cornelia Pop, fica preotului Stefan Pop din Fildul de jos. Marea și frumoasa biserică nouă din Fild, zidită în stil oriental, care am dori să facă școală, a fost anume binecuvântată în aceea zi, ca să se poată celebra cununia în curate cuprinsurile ei. Astfel actul cununii fetei preotului a fost primul act religios celebrat în mândra biserică, care a costat 100.000 cor. Nași au fost dl Iuliu Poruțiu, din Almaș, cu fica sa dșoara Viola și dl dr. Valentin Poruțiu cu dna Dora n. Bianu. Preot cununător a fost protopopul Morlaciei Ioan Pop, care mai întâiu a umplut cu frumos glasul său larga cupolă a noiei biserici.

Prin aceasta cununie s’au legat două familii istorice preoțești, vechi ca două dinastii. Părinții mirilor era fiecare al 9 vlăstar preoțesc

În familia sa, reprezentând fiecare câte o generație, fapt ce s'a releva n frumoasă cuvinte la masa de ospet. S'a jucat și jocul miresii înt scop bisericesc, adunându-se 250 cor., din care 125 cor. s'au dat bisericii noue din Cluj, 125 cor. bis. noue din Huedin, la care sumă protopopul Ioan Pop a adaus și honorarul de 40 cor., primit dela naşul dr. V. Poruțiu.

— **Lucruri Sârbești.** Cetim în «*Tribuna*» (nr. 191—910) sub titlul acesta următoarele: »Ca și vecinii Unguri, Sârbii într'o pornire caraghioasă a șovinismului lor, au pornit o luptă crâncenă de extermitate a elementului românesc. Românii din regat cari ar fi voit să călătorească printre acești frați, cari zac în cel mai cumplit întunec au fost opriți la graniță. Cei veniți de acolo povestesc cumcă autoritățile sârbești au confiscat și au distrus toate cărțile scrise în limba românaască». Spune apoi că doi eminenți tineri profesori G. Giuglea și G. Valsau, poetul, au străbătut valea Timocului până la Negotiu visitând 40 comune românești, găsind neprețuit material de limbă, cuvinte de origine latină, cari la noi nu se mai întrebunțează forme necunoscute, apoi balade, basme și cântece de frumseță fermecătoare. La Negotiu însă tinerii cercetători, sub pretext de spioni, au fost prinși și escortați la Turnu-Severin . . . Și totuși unii naționaliști de ai noștri făceau ochi dulci Sârbilor, când cu anexia Bosniei!

Cărți — Reviste — Ziare.

— În Blaj va apărea lă anul nou o nouă revistă redactată de profesorii seminariului teologic.

— **Revista revistelor străine** este noua rubrică ce vom introduce în „*Răvaşul*“, căutând a-l face tot mai variat și interesant. Având la îndemână sute de reviste, din cele maai de frunte, ce apar în *Tară* și în străinătate, vom căuta să relevăm din ele tot ce credem, că poate slugi spre orientarea și indemnul cetitorilor, având de scop nu numai a amuza pe cetitori, ci și a-i indemna la lucru, pe terenul cultural.

— **Neamul românesc literar.** (A. II. nr. 41.) recensează pe larg vol. VI. al „*Cărții de aur*“. Original, ca totdeauna, dl Iorga relevă, că momentele de înălțare ale vieții năstre publice sunt ecouri ale bărbăției și vitegiei fraților de peste munți, în schimb și scăderile noastre își au explicarea psihologică din colo.

Analisând lupta noastră energetică și solidară împotriva legii școlare din 1879, dl Iorga zice:

„...E un răsunset al biruinții dela Plevna. Și oare în tonul scăzut, în temerle mișelești, în desertiunile nerușinate, în abdicările desonorante de azi din Ungaria, să nu fie răsunsetul surd al scăderii morale, în care a doua zi după războiu s'a cufundat România biruitoare?“...

— «Vatra familiară». Îndemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Ediția II. revăzută și întregită. Edată de Societatea de lectură »Inocențiu Micu Clain» a teologilor din Blaj. Această cărticică, menită păturii noastre largi, orășeni și săteni deopotrivă, în prima ediție a fost primită cu multă simpatie de obștea cetitoare. Dovadă împrejurararea, că în cursul alor 3—4 luni s'a epuizat cu totul. Cu aceeaș simpatie a fost primită de presă și de cercurile literare competente. Iată, de pildă, recenzia prezentată comitetului central al »Asociațiunii», care e o justă și frumoasă apreciere:

«Cărticica «Vatra familiară» de F. X. Wetzel, tradusă de Societatea «Inocențiu Micu Clain» a teologilor din Blaj, ne prezintă idealizarea vieții unei familii. Ea dă învățături, în formă literară frumoasă, în spiritul religiei creștine, a științei de azi, despre baza adevărată și despre condițiile vieții familiare și sociale. Discută valoarea credinței și iubirii pentru viața familiară, condițiile unei case de locuit, însușirile și datorințele unei soții bune și a unui soț ideal, lectura indispensabilă pentru o familie, credința reciprocă între membrii familiei, înfrânarea dela beutură, ca condiție pentru sănătatea individuală, virtutea creșterea copiilor, ș. a., scurt tractează despre tot, ce contribuie la fericirea vieții familiare, care face baza solidă la țaria statului și bisericii, toate pilduite cu date luate din viața reală, religie și știință.

Tot ce ni-se spune în aceasta cărticică se exprimă în un stil frumos, avântat, impresionant. Limba e destul de bună, ici coela se simte însă influința limbii, din care s'a tradus. Aceasta cărticică merită să fie lătită în cercurile largi a celor, cari știu ceti, căci ea oferă o lectură, ce trebuie să fie binefăcătoare. Propun, ca comitetul «Asociațiunii» să se îngrijească de a procura exemplare din aceasta cărticică pentru Bibliotecile poporale.

Dr. Iosif Blaga »

«Transilvania», Octomvrie—Decemvrie, 1909.

A doua ediție se înfățișează în formă premenită. S'a revăzut cu grijă și s'a întregit, lărgindu-se și îmbogățindu-se părțile, cari s'au relevat sărace. S'a stăruit mult, ca să fie cât mai românească sub toate privirile. Și, în chipul acesta, se pune la îndemâna publicului mare, o carte, care merită toată luarea aminte și o răspândire cât mai largă.

Se află la toate librăriile românești și la societatea «Inocențiu Micu Clain» în Blaj (Balázsfalva). Prețul numai 30 bani.

— A apărut nr. 19 din revista ilustrată pentru copii «Flueraşul» sub conducerea d-lui Florian Cristescu, institutor.

— Pentru limbă doi articoli de Axente Banciu și Virgil Onițiu Braşov 1910. Prețul 30 fil.

Carmen Sylva: *Prințul Codrului* trad. de Sia Hârtu. Bibl. „Lumina“. Prețul 30 bani.

— Cornel Moldovan: *Cetatea Soarelui* (poesii). București 1910. Prețul 2 lei. Vom reveni asupra prețiosului volum.

— Dintre publicațiunile mai noue ale Academiei Române, cari ni-s'au trimis și nouă, relevăm îndeosebi câte-va.

CĂRȚI NOUE

Dela «Academia Română» am primit următoarele noutăți:

— **Industria casnică la Români** — trecutul și starea ei de azi — de Tudor Pamfilie. București 1910. Prețul 10 lei.

— **Cântecul sau «Stihuirea» lui Grigore Ghica Vodă** de Iacob Negruzi. București 1910. Prețul 20 b.

— **Despre elementele cronologice în documentele românești** de N. Docan. București 1910, Prețul 50 bani.

— **Ștudiul privitoare la numismatica Țării românești** de N. Docan. I. Bibliografie și documente. București 1910. Prețul; lei 1.20.

— **Partidele politice în revoluția din 1788 în principatele române** de A. D. Xenopol. București 1910. Prețul 60 bani.

— **Marele spatar Ilie Țifescu și omorârea lui Miron și Velișco Costin** de I. Tanoviceanu. Buc. 1910. Prețul 50 bani.

— **Țara Severinului sau Oltenia** de Dr. At. Marienescu. Buc. 1910. Prețul 50 bani.

— **Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului** de Radu Băsetti Cluj / ~~Cluj / Cluj~~ ^{Cluj / Cluj} ~~1858~~ ¹⁸⁵⁹. După lunie 1859. București 1910. Prețul părții prime lei 1.60; prețul părții a doua 1.50.

— **Luptele dela Ogretin și Teișani** din zilele de 13 și 14 Sept. 1602 de General P. V. Năsturel. Buc. 1910. Prețul 50 bani.

— **«Doamna lui Ieremie Vodă»** de N. Iorga. București 1910. Prețul 1 leu.

— **Contribuțiuni la Flora Bucureștilor și a împrejurinilor** de Zach. C. Panțu. Partea III. București 1910. Prețul 1.20 lei.

— **Observațiuni critice asupra fagocitozei** de prof. Dr. V. Babeș. Buc. 1910. Prețul 40 bani.

— **Acțiunea apei de Slănic (Moldova) asupra secreției stomacale** de prof. Dr. A. Theochari și Dr. A. Babeș. Buc. 1910. Prețul 80 b.

— **Donado da Lezze. Historia turchesca (1300—1514)** (publicată, adnotată împreună cu o introducere de Dr. I. Ursu. București 1910. Prețul 5 lei.

— **Literatura populară românească adunată de Nicolae Păsculescu** cu 30 arii notate de Gheorghe Mateiu. București 1910. Prețul 6 lei.

Asupra unora din aceste cărți vom reveni.

Intre băncile mai mari

„ECONOMUL“

din CLUJ—KOLOZSVÁR

oferă, pe lângă garanția cea mai mare, procentul cel mai avantajos pentru depuneri spre fructificare.

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situația casei, imediat și fără abdicere.

Depuneri se pot trimite și prin postă pe speșele institutului.

Pentru depuneri de ale bisericilor și instituțiilor culturale și filantropice se fac condițiuni excepțional de favorabile.

Capital acționar și rezerve . . .	₰.	620.000
Depuneri	»	1.720.000
Esconturi		300.000

Casse nouă sistem Arnheim sigure contra focului și spargerii pentru depozite.

Casete Selfmen pentru mici economii.

Condițiuni favorabile pentru discounturi de cambii și pentru împrumuturi hipotecare.

Filliale în Gherla, Mureș-Ludoș, Panteicu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri și fac toate operațiunile de bancă.

Diracțiunea.

Dr. B. Basiota

: medic :
specialist în morb. femeiești.
Cluj, str. Ferencz József nr. 6.
Conzultațiuni între oarele 8-10
: a. m. 3-5 p. m. :